

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В. ДОКУЧАЄВА
Кафедра управління земельними ресурсами та кадастру**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЗП. 05 ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ**

Галузь знань **19 «Архітектура та будівництво»**

Спеціальність **193 «Геодезія та землеустрій»**

Освітньо-професійна програма **«Оцінка землі та нерухомого майна»**

Факультет інженерів землевпорядкування

Робоча програма навчальної дисципліни «Інституційне забезпечення та правове регулювання ринку нерухомості для здобувачів галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», освітньо-професійної програми «Оцінка землі та нерухомого майна».

«___» _____, 20__р. __с.

Розробник: к.е.н., доцент Трегуб О.М

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри управління земельними ресурсами та кадастру

Протокол від «___» серпня 2020р. №__

Завідувач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру

(підпис)

І.В. Кошкалда
(прізвище та ініціали)

«___» _____ 20__р.

Схвалено методичною комісією факультету інженерів землевпорядкування

Протокол від «___» серпня 2020р. №

Голова методичної комісії факультету _____
(підпис)

О.В. Князь
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій» Освітньо-професійна програма «Оцінка землі та нерухомого майна»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	-
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		22 год.	-
		Практичні, семінарські	
		22 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		76 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		- год.	-
		Вид контролю:	
		залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Інституційне забезпечення та правове регулювання ринку нерухомості» є забезпечення студентів теоретичними знаннями з питань становлення та тенденцій розвитку ринку нерухомості в Україні. Навчити використовувати нормативно-правові акти за допомогою яких здійснюється регулювання ринку нерухомості, розбиратися в функціях та повноваженнях окремих суб'єктів ринку, а також порядком укладання угод з нерухомістю.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інституційне забезпечення та правове регулювання ринку нерухомості» є набуття студентами теоретичних, практичних знань і навичок роботи з законодавчими актами загальної та спеціальної дії в сфері регулювання ринку нерухомості. А також отримання студентами знань щодо окремих угод з нерухомістю, порядку їх укладання та реєстрації.

Як результат вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- історію становлення ринку нерухомості в Україні;
- тенденції розвитку ринку нерухомості в країні та світі;
- функції та повноваження окремих суб'єктів ринку нерухомості;
- види угод з нерухомістю та порядок та особливості їх укладання;

уміти:

- аналізувати та правильно застосовувати законодавчі акти України в сфері регулювання ринку нерухомості;
- виявляти ознаки нечинності угоди з нерухомим майном;
- визначати безпосередній та опосередкований вплив економічних політичних та інших чинників на зміни тенденцій на ринку нерухомості.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність.

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;

Здатність діяти в нестандартних ситуаціях, нести соціальну і етичну відповідальність за прийняті рішення;

Здатність до саморозвитку, самореалізації, використання творчого потенціалу.

Здатність до комунікації в усній і письмовій формах на державній та іноземних мовах для вирішення завдань професійної діяльності;

Здатність керувати колективом у сфері професійної діяльності, толерантно сприймаючи соціальні, етнічні, конфесійні і культурні відмінності.

Навички використання інформаційних технологій.

Здатність спілкуватися з фахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей).

Здатність працювати в міжнародному контексті. Здатність працювати авто-

НОМНО.

Спеціальні (фахові) компетентності:

Здатність використовувати чинні нормативи, стандарти і методики, економіко-математичні методи, базу даних показників ринку нерухомості, проданих об'єктів нерухомості та комп'ютерну техніку і ПС;

Здатність використовувати знання з історії становлення та тенденцій розвитку оціночної діяльності в Україні та за кордоном, розуміння суті основних процесів і проблем, що виникають у сфері оцінки нерухомості;

Здатність використовувати знання правових основ оціночної діяльності та законодавства України в сфері земельних та майнових відноси, розуміння сутності земельно-майнових відносин, ринкової економіки та її можливостей, функцій і ролі держави в регулюванні ринку нерухомості та відносин власності;

Здатність до практичної діяльності з оцінки майна, яка полягає у практичному виконанні оцінки майна та всіх процедур, пов'язаних з нею, відповідно до вимог, встановлених нормативно-правовими актами з оцінки майна;

Здатність до консультаційної діяльності, яка полягає в наданні консультацій з оцінки майна суб'єктам оціночної діяльності, замовникам оцінки та (або) іншим особам в усній або письмовій формі;

Здатність до рецензування звіту про оцінку майна (акта оцінки майна), яке полягає в їх критичному розгляді та наданні висновків щодо їх повноти, правильності виконання та відповідності застосованих процедур оцінки майна вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, в порядку, визначеному цим законодавством та нормативно-правовими актами з оцінки майна;

Розуміння та строге дотримання стандартів професійної діяльності, у тому числі стандартів етики, володіння сучасними техніками комунікацій, подання та експертизи результатів оцінки і аналізу;

Здатність встановлювати ділові контакти та проводити переговори із замовниками щодо оцінки об'єктів нерухомості, виконувати підготовчі роботи, оформляти та укладати договори на оцінку нерухомості за встановленою формою;

Здатність збирати інформацію про об'єкт оцінки, складати точний опис об'єкта оцінки, визначати й обґрунтовувати методи проведення оцінки відповідно до стандартів оцінки, встановлювати основні ціноутворюючі фактори, що впливають на вартість об'єкта оцінки, вивчати ринок і вартість аналогічних об'єктів;

Здатність виявляти та оцінювати вплив об'єктів нерухомості на навколишнє природне середовище, а також вплив екологічних факторів на оцінку вартості об'єктів нерухомості (прямий та/або опосередкований через обмеження і юридичні зобов'язання);

Здатність обґрунтовувати вибір стандартів та методів оцінки об'єкта в залежності від виду нерухомості та цілей оцінки, визначати вартість об'єкта та обмеження і межі застосування отриманого результату;

Володіння сучасними підходами, методами та моделями, аналітичними інструментами та інформаційними технологіями оцінки і аналізу об'єктів власності та прав на них для об'єктів цивільного права всіх форм власності в конкретних цілях, передбачених цивільним та іншим законодавством України;

Здатність при проведенні оціночних й аналітичних робіт взаємодіяти з фахівцями

суміжних областей, розуміти і дотримуватися концепції діяльності саморегульованих організацій, приймати на себе відповідальні рішення, при необхідності делегувати повноваження, керувати ввіреною ділянкою діяльності в інтересах всієї організації;

Здатність до підтримки методичного забезпечення оцінки майна, яке полягає в розробленні методичних документів з оцінки майна та наданні роз'яснень щодо їх застосування.

Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення дисципліни спирається на знання набуті студентами при вивченні таких дисциплін: ринок землі і нерухомості, іпотека землі і нерухомості, оцінка землі і нерухомості.

Підсумковою формою контролю знань є залік.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. «Інституційні засади та регулювання ринку нерухомості»

Тема 1. Визначення нерухомості та її правова основа.

1. Визначення об'єктів нерухомості та їх характеристика.
2. Економічна основа об'єктів нерухомості.
3. Підприємство як єдиний майновий комплекс.
4. Система класифікації об'єктів нерухомості.
5. Особливості класифікації цілісних майнових комплексів.
6. Набуття права власності на нерухомість та інше майно.
7. Припинення права власності на нерухомість.

Тема 2. Правове регулювання ринку нерухомості

1. Поняття ринку нерухомості
2. Класифікація суб'єктів ринку
3. Правове обґрунтування нерухомості як товару
4. Особливості правового регулювання ринку нерухомості

Змістовний модуль 2. «Інфраструктура і технології ринку нерухомості»

Тема 1. Організація підприємницької діяльності на ринку нерухомості.

1. Професійні учасники ринку нерухомості.
2. Зміст брокерської діяльності.
3. Ріелторська діяльність.
4. Попит і пропозиція на ринку нерухомості.
5. Місткість ринку нерухомості.
6. Конкурентне середовище на ринку нерухомості.
7. Зміст маркетингових досліджень на ринку нерухомості.

Тема 2. Операції з об'єктами нерухомості.

1. Зміст зобов'язального права.
2. Види операцій з об'єктами нерухомості.
3. Зміст договірних зобов'язань щодо об'єктів нерухомості.
4. Посвідчення угод з нерухомістю.

5. Виконання договірних зобов'язань.

Тема 3. Спадкування об'єктів нерухомості.

1. Загальні положення про спадкування.
2. Види спадкування, склад спадщини та порядок її відкриття.
3. Спадкування права власності на земельні ділянки.
4. Спадкування інших прав на майно.
5. Спадкування за заповітом.

Тема 4. Особливості переходу прав на земельні ділянки державної і комунальної власності.

1. Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно-правових угод.
2. Суб'єкти укладання цивільно-правових угод.
3. Покупці земель с.-г. призначення.
4. Зміст цивільно-правових угод.
5. Земельні ділянки, які не підлягають продажу на торгах.
6. Організатори та виконавці земельних торгів.
7. Підготовка лотів для проведення торгів.
8. Порядок проведення земельних торгів.
9. Встановлення результатів торгів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Інституційні засади та регулювання ринку нерухомості												
Тема 1. Визначення нерухомості та її правова основа	11	2	2	-		7	16	1	2	-	-	13
Тема 2. Правове регулювання ринку нерухомості	21	4	4	-		13	16	1	2	-	-	13
Разом за модулем 1	32	6	6	-		20	32	2	4	-	-	26
Модуль 2. Інфраструктура і технології ринку нерухомості												
Тема 1. Організація підприємницької діяльності на ринку нерухомості	22	4	4	-		14	22	2	2	-	-	18
Тема 2. Спадкування об'єктів нерухомості	22	4	4	-		14	22	2	2	-	-	18
Тема 3. Операції з об'єктами нерухомості.	22	4	4	-		14	22	2	2	-	-	18
Тема 4 Особливості переходу прав на земельні ділянки державної і комунальної власності.	22	4	4			14	22	2	2			18
Разом за модулем 2	88	16	16			56	88	8	8			72
Усього годин	120	22	22	-		76	120	10	12	-	-	98

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Напрями та зміст сучасної земельної реформи та реформи майнових відносин в Україні	2
2	Поняття нерухомості, її ознаки та особливості правового режиму	2
3	Принципи системи управління ринком нерухомості	2
4	Реєстрація майнових прав та угод з нерухомістю	2
5	Агентства нерухомості як суб'єкти ринку нерухомості	2
6	Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно під час вчинення нотаріальних дій	2
7	Маркетингове забезпечення операцій з нерухомістю	4
8	Сучасні напрямки розвитку оціночної діяльності в Україні	2
9	Ліцензування, сертифікація і атестація професійної діяльності оцінювача	2
10	Незалежність оцінювача, професійна поведінка оцінювача	2
	Разом	22

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1.	Правовий режим нерухомості за Цивільним кодексом України
2.	Угоди з нерухомим майном за Цивільним кодексом України
3.	Порядок укладання договорів іпотеки відповідно до Закону України «Про іпотеку»
4.	Тенденції ринку на ринку нерухомості в Україні
5.	Об'єкти ринку нерухомості
6.	Юридичний зв'язок земельної ділянки та об'єкта нерухомості що на ній розміщений
7.	Нормативно-правове регулювання оціночної діяльності в Україні
8.	Право власності на нерухомість
9.	Ріелторські послуги на ринку
10.	Придбання нерухомості в кредит
11.	Порядок реалізації об'єктів нерухомості через систему аукціонів
12.	Припинення права власності та інших речових і зобов'язальних прав на нерухоме майно
13.	Порядок виникнення права власності на об'єкт нерухомості
14.	Інфраструктура ринку нерухомості

№ з/п	Назва теми
15.	Суспільно-історичні передумови формування ринку землі
16.	Земельна реформа як передумова формування ринку земель в Україні
17.	Державна регуляторна політика на ринку земель
18.	Класифікація типів земельних аукціонів
19.	Вплив об'єктивних економічних законів на ринок нерухомості
20.	Порядок державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень
21.	Права та обов'язки оцінювача

9. Індивідуальні завдання

1. Фактори що впливають на вартість нерухомості.
2. Ринкові ризики.
3. Обтяження прав на землю.
4. Страхування нерухомості.
5. Формування ринкової інфраструктури в Україні.
6. Проблеми економічного механізму регулювання земельних відносин в Україні.
7. Ціноутворення на первинному ринку нерухомості.
8. Платежі фіскального характеру при укладанні угод з нерухомістю.
9. Антимонопольне регулювання ринку нерухомості.
10. Проблеми земельного кадастру та оцінки земель як складових інфраструктури ринку земель.
11. Іпотечне кредитування в Україні.
12. Іпотечні цінні папери.
13. Становлення ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні.
14. Функція нотаріуса при укладанні угод з нерухомістю.
15. Підприємство як цілісний майновий комплекс.
16. Методичне регулювання оцінки нерухомого майна.
17. Економічні показники та принципи, які враховуються при оцінці майна і майнових прав.
18. Технічна інвентаризація об'єктів нерухомого майна.
19. Посередницька діяльність на ринку нерухомості.
20. Продаж земельної ділянки іноземним особам.

10. Методи навчання

У ході вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання:

1. Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (виконання конкретних прикладних розрахунків).
2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні, продуктивні, а саме: дослідницькі, пошукові, частково-пошукові.

4. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота з підручниками і науковою літературою, текстами лекцій, практичних і семінарських занять; робота з комп'ютером; виконання письмових завдань; прикладні дослідження.

11. Методи контролю

Контроль знань, умінь і навичок студентів – невід'ємна складова педагогічного процесу та форма зворотного зв'язку при вивченні дисципліни «Інституційне забезпечення та правове регулювання ринку нерухомості». У навчальному процесі використовуються такі види контролю: поточний, періодичний (проміжний), підсумковий.

Поточний контроль – контроль рівня знань і умінь у процесі навчання, який проводиться на лекціях та практичних заняттях. Він має такі види і форми:

- опитування на засвоєння попередньої лекції (на початку чергової лекції);
- опитування під час лекції на розуміння її суті;
- контроль за засвоєнням матеріалу лекції;
- практичні заняття;
- співбесіда;
- модульний контроль.

Періодичний (проміжний) контроль – це контроль після вивчення розділу, теми змістових модулів. Він включає такі види контролю:

- контрольні роботи;
- колоквіуми;
- тестові опитування;
- контроль за формуванням практичних умінь і навичок;
- контроль за умінням вирішувати професійно-орієнтовані завдання.

Підсумковий контроль – це контроль, який здійснюється наприкінці вивчення дисципліни. Він включає:

- ✓ семестровий контроль;
- ✓ семестрові заліки.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (залік)	сума
Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2				100	100
T1	T2	T1	T2	T3	T4		
35	35	25	25	25	25		
100 x 0,2		100 x 0,3				100 x 0,5	

T1, T2 ... T4 – теми змістових модулів.

**максимальна кількість балів по кожній темі змістового модулю;*

*** максимальна сума балів за ІНДЗ та залік складає 100 балів;*

****кількість балів, що враховується у підсумкову семестрову оцінку.*

Підсумкова семестрова оцінка визначається за формулою:

Підсумкова оцінка = (Сума балів за Змістовний модуль 1 × 0,2) + (Сума балів за Змістовний модуль 2 × 0,3) + (Сума балів за залік × 0,5).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсової роботи
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	задовільно
60-65	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**згідно оціночних норм Міністерства освіти і науки України*

***Оцінка «відмінно» – 90-100 балів** – виставляється студенту за впевнені, аргументовані відповіді, самостійне, творче, ініціативне застосування знань в змінених ситуаціях. Студент демонструє глибоку обґрунтованість, логічність, переконливість викладу матеріалу, правильну і виразну мову. Показує високу старанність і вправність у виконанні практичних завдань і їх бездоганне зовнішнє оформлення.

Оцінка «добре» – 75-89 балів – виставляється студенту, якщо при відповіді на запитання він показав свідоме і повне засвоєння, але з деякими неточностями в другорядному матеріалі, які студент сам виправляє. Студент демонструє достатню обґрунтованість, незначне порушення послідовності, недостатню переконливість при викладенні матеріалу. Показує достатню старанність і вправність, добре зовнішнє оформлення при виконанні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» – 60-74 бали – виставляється за свідоме засвоєння програмного матеріалу з незначними помилками, які студент виправляє з допомогою ви-

кладача. Присутні деякі порушення логічності і послідовності, не зовсім достатня самостійність мислення. При виконанні практичних завдань демонструє посередню старанність, зовнішнє оформлення задовільне.

Оцінка *«незадовільно» – 35-59 балів* – виставляється за несвідоме, механічне засвоєння з великими помилками і прогалинами у знаннях програмного матеріалу. Мають місце необґрунтованість суджень, недостатньо розвинена самостійність мислення. При виконанні практичних завдань відсутність старанності, погане зовнішнє оформлення.

13. Методичне забезпечення

Методичні рекомендації кафедри щодо використання відповідних законів і підзаконних актів в процесі підготовки до семінарських занять і виконання практичних робіт.

14. Рекомендована література

Основна

1. Петрушин В. Операції з нерухомістю. – 3-тє вид., перероб і доп. // В. Петрушин, М. Бойцова, С. Кобзан та ін. – Х.: Фактор, 2010. – 768 с.
2. Ляшенко Ю. Операції із землею. // Ю. Ляшенко, С. Кобзан, В. Левков – Х.: Фактор, 2007. – 824 с.
3. Любунь О.С. Іпотечний ринок: Підручник. – К.: Атіка, 2006. – 288 с.

Допоміжна

4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. – (Зі змін).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – (Зі змін).
6. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. №2768-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. – (Зі змін).
7. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – (Зі змін).
8. Податковий кодекс України: Зкон України від 02.12.2010р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page2> – (Зі змін).
9. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. №898-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/898-15>. – (Зі змін).

10. Про оцінку земель: Закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>. – (Зі змін).
11. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>. – (Зі змін).
12. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>. – (Зі змін).
13. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>. – (Зі змін).
14. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>. – (Зі змін).
15. Про містобудівний кадастр: Постанова від 25.05.2011 р. № 559. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-п>. – (Зі змін).
16. Про затвердження Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і Порядку надання витягів з Державного реєстру прав на нерухоме майно: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. № 868. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/868-2013-п>. – (Зі змін).
17. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства Юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12> – (Зі змін).
18. Про затвердження Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна: Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.05.2001 р. № 127. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0582-01>. – (Зі змін).

15. Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/> - інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua/> - інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.rada.crimea.ua/> – нормативно - правова база Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
4. <http://land.gov.ua/> – офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України.
5. <http://zem.ua/index.php/ru/> – земельний портал України.
6. <http://www.myland.org.ua/> – Моя земля – земельно-правовий та аналітичний ресурс.
7. <http://www.nau.kiev.ua/> – нормативні акти України українською, російською, англійською мовами.